

РОЗДІЛ 6. ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ШКІЛЬНОГО МУЗЕЮ В РОБОТІ ЗАСТУПНИКА ДИРЕКТОРА ШКОЛИ З НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ РОБОТИ

MANAGEMENT OF INNOVATIVE ACTIVITY OF THE SCHOOL MUSEUM IN THE WORK OF THE DEPUTY DIRECTOR OF THE SCHOOL

Проаналізовано сучасний стан вивчення проблеми. Розроблено педагогічну технологію управління інноваційною діяльністю шкільного музею в роботі заступника директора школи. Виокремлено та обґрунтовано етапи становлення та реалізації педагогічної технології «Музейна педагогіка». Визначено комплекс педагогічних умов, що сприяють інноваційній діяльності музею навчального закладу. Вперше розроблено організаційно-методичне забезпечення управління інноваційною діяльністю шкільного історико-етнографічного музею в роботі заступника директора школи з науково-методичної роботи.

Ключові слова: управління, інноваційна діяльність, впровадження інновацій, педагогічна технологія.

Проанализировано современное состояние изучения проблемы. Разработана педагогическая технология управления инновационной деятельностью школьного музея в работе заместителя директора школы. Выделены и обоснованы этапы становления и реализации педагогической технологии «Музейная педагогика». Определен комплекс педагогических условий, способ-

ствующих инновационной деятельности музея учебного заведения. Впервые разработано организационно-методическое обеспечение управления инновационной деятельностью школьного историко-этнографического музея в работе заместителя директора по научно-методической работе.

Ключевые слова: управление, инновационная деятельность, внедрение инноваций, педагогическая технология.

The present state of the problem study is analyzed; the pedagogical technology of management of innovative activity of the school museum in the work of the deputy director of the school is developed; the stages of the formation and realization of pedagogical technology «Museum Pedagogy» are elucidated and substantiated. For the first time it was developed the organizational and methodological support for the management of the innovative activity of the school historical and ethnographic museum in the work of the deputy director of the school for scientific and methodological work.

Key words: management, innovative activity, implementation of innovations, pedagogical technology.

УДК 37.07

Леонідова Н.Г.,
заступник директора з науково-методичної роботи,
вчитель технологій та економіки вищої кваліфікаційної категорії,
вчитель-методист
КЗ «Маріупольська спеціалізована школа з поглибленим вивченням новогрецької мови I-III ступенів № 46 Маріупольської міської ради Донецької області»

Постановка проблеми. Удосконалення управлінської діяльності заступника директора школи потребує пошуку науково-обґрунтованих теоретичних положень, методологічно вірних шляхів, засобів, педагогічних умов, що сприяють ефективності розвитку інноваційних процесів в управлінні загальноосвітнім навчальним закладом. Таке управління дає змогу підтримувати конкурентоспроможність нашої освіти, зміцнювати національну безпеку держави, суспільства й особистості.

Усе перераховане вище визначає необхідність дослідження механізму реальної практики впровадження інновацій в управління загальноосвітнім навчальним закладом, а саме в управління інноваційною діяльністю шкільного музею.

На основі здійснення аналізу психолого-педагогічної літератури та практики впровадження інновацій в управління діяльністю шкільного музею визначено, що інноваційні процеси є рушійною силою їх соціально-економічного та суспільно-політичного розвитку і забезпечують розвиток.

Виклад основного матеріалу. Проблема управління інноваційною діяльністю шкільного музею є дійсно актуальною в освіті. Науковці здебільшого розглядають окремі питання даної проблеми. На рівні управління діяльністю дуже мало

розроблених питань. І як наслідок постає проблема в практичному впровадженні інновацій у шкільний музей, та управлінні ними. Причинами цього можна виділити: недостатню дослідженість із боку фахівців середньої освіти, невизначеність понятійного апарату, навіть на науковому рівні. Таким чином, дослідження даної проблеми залишається досить відкритим і має кілька напрямків, які мають місце для досліджень. Одним із дієвих засобів розв'язання цієї проблеми є технологічний підхід, тобто ефективне застосування поняття «технологія» у сфері освіти, педагогічному процесі та управлінні ним.

Визначено сутність та систему управління інноваційною діяльністю шкільного музею в роботі заступника директора школи з науково-методичної роботи. Управління інноваціями здійснюється на основі принципу інноваційності, що передбачає зміну завдань управлінської діяльності, мети, змісту, форм та методів роботи. Метою управління діяльністю шкільного музею, що здійснює інноваційну діяльність, вважаємо створення цілісної музейно-освітньої сфери через включення музею в освітній простір школи та включення школи в освітній простір музею, що дає позитивні результати; змістом – виконання заступником директора школи з

науково-методичної роботи модернізованих управлінських функцій: функції прогнозування, консультативної, менеджерської, представницької функцій, запровадження нових форм та методів управління. У роботі використовується система управління інноваційною діяльністю шкільного музею.

Інноваційна педагогічна технологія «Музейна педагогіка» розроблена і практично апробована педагогічним колективом СШ № 46, в узагальненому вигляді представлена в концептуально-змістовій моделі. Технологія побудована на концептуальних засадах системності, процесуальності, технологічності, відтворюваності, керованості, ефективності. В основу технології закладено принципи науковості, відкритості, варіативності, адаптованості, системності, оптимальності. Педагогічна технологія «Музейна педагогіка» виконує функції інформування, навчання, розвитку творчості, формування наукового світогляду, забезпечення додаткової освіти та дозвілля, формування комунікативної компетентності. Покладені в основу концептуальні засади і принципи, окреслені функції обумовлюють конструктивні компоненти: цільовий, змістовий, процесуально-діяльнісний, результативний. Цільовий компонент містить мету і завдання технології; змістовий охоплює зміст методичної та навчально-виховної діяльності за чотирима блоками: інформаційним, навчальним, пошуковим, науково-дослідницьким. Процесуально-діяльнісний компонент містить заходи з поетапного впровадження технології музейної педагогіки в практику роботи навчально-виховного закладу (таблиця 1). Процес становлення технології музейної педагогіки в СШ № 46 можна розділити на такі етапи: включення музею в освітній простір школи; включення школи в освітній простір музею; впровадження музейної педагогіки в навчально-виховний процес; трансформація музею в осередок науково-дослідницької діяльності.

У результаті дослідження розроблена педагогічна технологія «Музейна педагогіка» забезпечила ефективність інноваційної діяльності шкільного музею. Впровадження в загальноосвітньому навчальному закладі технології «Музейна педагогіка» забезпечує виконання стратегічної місії створення цілісної музейно-освітньої сфери через включення музею в освітній простір школи та включення школи в освітній простір музею. Поетапне впровадження технології «Музейна педагогіка» веде до прогнозованих результатів, що складають результативний компонент, представлений у таблиці. Подальше здійснення навчально-виховної діяльності за інноваційною технологією «Музейна педагогіка» у перспективі веде до включення освітньої сфери навчального закладу в світовий культурний та науковий простір (активна співпраця з музеями навчальних закладів світу, з власне музеями, участь дітей і вчителів у всеукраїнських і міжнародних конкурсах, конференціях,

педагогічних семінарах, технопарках, виставках, форумах та інших інтелектуальних змаганнях наукового спрямування).

У ході дослідження стану організаційно-методичного забезпечення управління інноваційною діяльністю історико-етнографічного музею школи з'ясовано, що рівень готовності педагогічних працівників до інноваційної діяльності є недостатнім за умов відсутності системи організаційно-методичного забезпечення управління інноваційною діяльністю шкільного музею. Під таким забезпеченням розуміється сукупність організаційних та науково-методичних заходів, які здійснює навчально-методичний комплекс школи, з метою підвищення методичної підготовки, професійної майстерності вчителів. Створено базу даних педагогічних інновацій, які застосовується педагогічними працівниками у навчальних та позашкільних закладах м. Маріуполя.

«Лабораторія педагогічної творчості» СШ № 46 напрацювала відповідне методичне забезпечення технології, яке включає: методичні посібники, методичні рекомендації, пам'ятки для вчителів-початківців щодо впровадження технології «Музейна педагогіка» в навчально-виховний процес. За допомогою джерел інформації був створений науково-методичний посібник для вчителів «Теоретичні засади та практичні рекомендації до проведення уроків у музеї».

Науково-методичний супровід технології «Музейна педагогіка» здійснювався в межах тематичних педагогічних рад СШ № 46, семінарів-презентацій, семінарів-практикумів, майстер-класів з означеної теми. Проблемні питання з практичної реалізації технології неодноразово заслуховувалися на засіданнях методичних кафедр навчального закладу.

У результаті дослідження управління інноваційної діяльності історико-етнографічного музею СШ № 46 м. Маріуполя, нами представлено педагогічну технологію як цілісний комплекс освітніх та виховних заходів, які застосовуються на практиці. Отже, на основі практично апробованої педагогічної технології «Музейна педагогіка», в узагальненому вигляді представлена в концептуально-змістовій моделі, розроблено структурний склад організаційно-методичного забезпечення управління інноваційною діяльністю шкільного музею (рис. 1).

Проведене дослідження не вичерпує всіх проблем, пов'язаних з організаційно-методичним забезпеченням управління інноваційною діяльністю загальноосвітніх навчальних закладів. Аналіз результатів дослідження підтверджує необхідність нового етапу наукового пошуку на рівні розробки цілісної системи організаційно-методичного забезпечення управління інноваційною діяльністю шкільного музею.

Процесуально-діяльнісний компонент педагогічної технології «Музейна педагогіка»

ПРОЦЕСУАЛЬНО-ДІЯЛІСНИЙ КОМПОНЕНТ

Інформаційний блок

1. Включення музею в освітній простір школи
- організація музею, створення Ради музею

2. Включення школи в освітній простір музею
- робота педагогічної лабораторії
- створення методичного забезпечення технології
- підготовка вчителів до застосування технології «музейна педагогіка»
- організація діяльності музею за педагогічними принципами

Навчальний блок

3. Впровадження музейної педагогіки в навчально-виховний процес
- розробка та підготовка дидактичних матеріалів до різноманітних форм навчально-виховного процесу (урок, тематична класна година, майстер-клас)
- створення «екскурсійного бюро», підготовка учнів-екскурсоводів
- робота над історичними та етнографічними реконструкціями

Пошуковий і науково-дослідницький блоки

4. Трансформація музею в осередок науково-дослідницької діяльності

Пошуковий блок

4.1. Пошукова діяльність
- робота історико-етнографічного клубу;
- розробка локального нормативно-правового та науково-методичного забезпечення шкільних пошукових експедицій;
- організація шкільних експедицій за основними напрямками: краєзнавча, етнографічна, екологічна, фольклорна.
- включення педагогів, учнів та їх батьків в процес створення тематичних проєктів, міні-проєктів (на основі окремих музейних експонатів та міні-музеїв)

Науково-дослідницький блок

4.2. Наукові дослідження
- робота школи тьютера щодо формування в учнів навичок науково-дослідницької діяльності;
- залучення до пошукової та науково-дослідницької діяльності активних суб'єктів освітнього процесу (літня школа, наукове товариство учнів (НТУ);
- забезпечення участі школярів в інтелектуальних змаганнях наукового спрямування (МАН, конференції та форуми);
- залучення учнів та вчителів до участі у формах конкурентної взаємодії (предметні олімпіади, різноманітні конкурси, виставки, презентації...)

Результативний компонент педагогічної технології «Музейна педагогіка»

РЕЗУЛЬТАТИВНИЙ КОМПОНЕНТ

1. Реалізація технології «Музейна педагогіка» в практичній діяльності навчального закладу
2. Створення на засадах «Музейної педагогіки» банку дидактичних матеріалів
3. Формування бази для наукових досліджень
4. Створення якісного освітнього середовища засобами музейної педагогіки
5. Включення освітньої сфери навчального закладу в світовий культурний та науковий простір

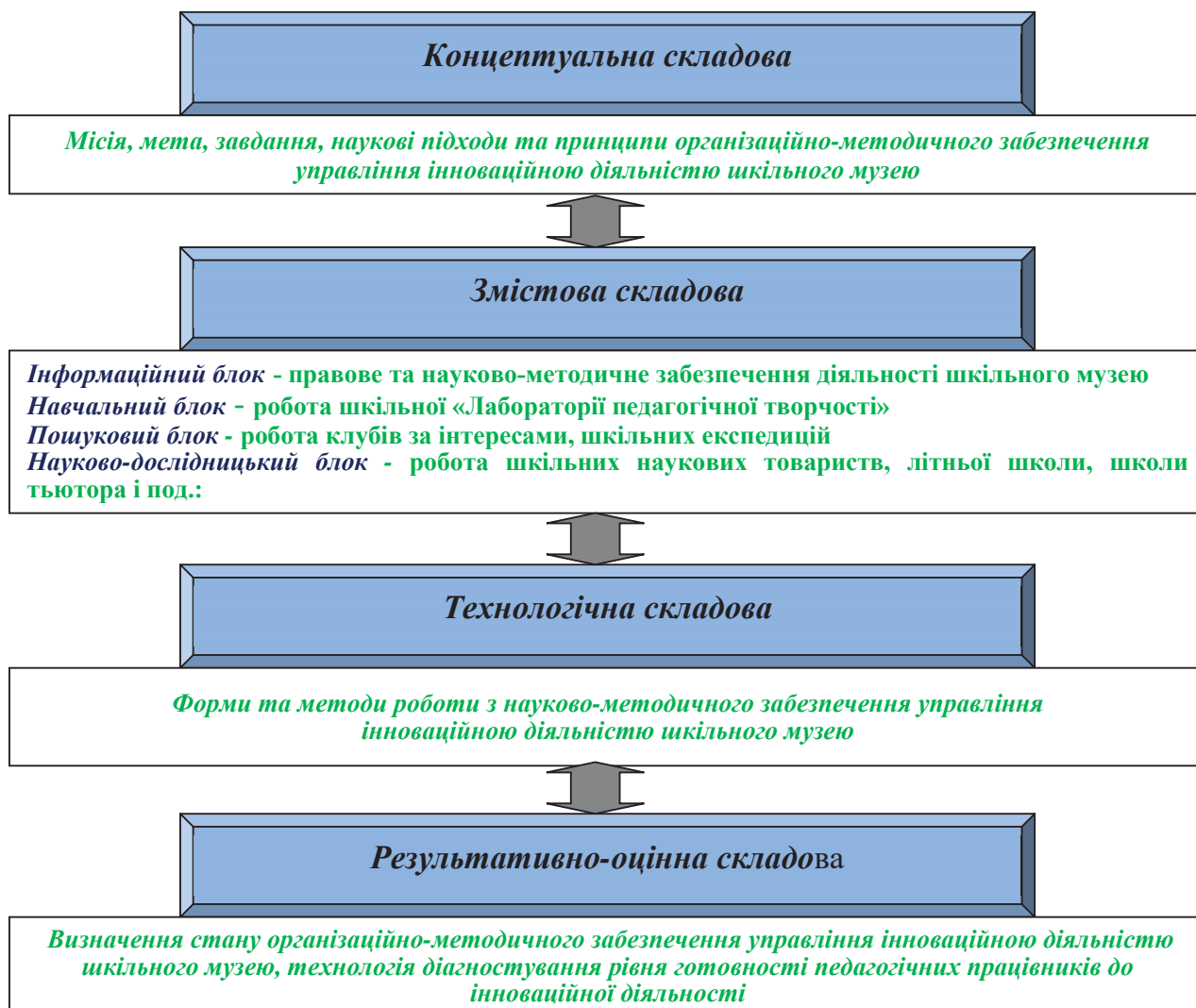

Рис. 1. Структурний склад організаційно-методичного забезпечення управління інноваційною діяльністю шкільного музею

Висновки. Практична значущість дослідження результатів дослідження полягає в тому, що на основі запропонованої педагогічної технології управління інноваційною діяльністю шкільного історико-етнографічного музею розроблено та впроваджено в навчально-виховний процес педагогічну технологію «Музейна педагогіка». Розроблено організаційно-методичне забезпечення управління інноваційною діяльністю шкільного музею в роботі заступника директора школи з науково-методичної роботи. Матеріали дослідження можуть бути використані в організації навчально-виховного процесу загальноосвітніх навчальних закладів, для організації психолого-педагогічних семінарів, проведення засідань педагогічних рад в школі; на засіданнях методичних об'єднань вчителів; у системі підвищення кваліфікації вчителів і керівників шкіл.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вайдакер Ф. Загальна музеологія: Посібник. Львів: Літопис, 2005. 632 с.
2. Ващенко Г. Використання елементів музейної педагогіки в навчально-виховній роботі загальноосвітніх навчальних закладів. URL: http://elibrary.kubg.edu.ua/3407/1/O_Moskalenko_KK_1-2_UKKUBG.pdf.
3. Ващенко Г. Шкільні екскурсії / Загальні методи навчання. К.: Всеукраїнське педагогічне товариство ім. Г. Ваценка, 1997. 324 с.
4. Гайда Л. До проблем методичної роботи з керівниками музеїв при навчальних закладах. Історія України. № 21. 2010. 14 с.
5. Гатило О. Л. «Впровадження управлінських інновацій в ЗНЗ». URL: <http://www.zarosvita.rv.ua/index>.
6. Сідоров С.А. «Інноваційний менеджмент у сучасній школі». URL: <http://ru.osvita.ua>.
7. Червінська Л.П. Управління інноваційною діяльністю персоналу: монографія. К.: КНЕУ, 2014. 194 с.

8. Караманов О. Школа і музей працюємо разом // Взаємодія музею і школи. № 2. 2009. 49 с.
9. Кларін М.В. Педагогічна технологія у навчальному процесі. Аналіз зарубіжного досвіду. М.: Знание, 1989. 80 с. (Нове у житті, науці, техніці. Сер. «Педагогіка і психологія»; № 6).
10. Козлова І.В. Музейна педагогіка як засіб громадянського виховання учнів. Завуч. 2006. № 15. С. 2–6.
11. Коменський Я.А. Великая дидактика. Избр. пед. соч. М., 1982. Т. 1.
12. Малафіїк І.В. Дидактика: Навчальний посібник. К.: Кондор, 2005. 397 с.
13. Матеріали 2-го Круглого столу «Проблеми і перспективи розвитку музеїв ВНЗ України». Тези доповідей. / В авт. ред. 23-24 лист. 2007 р. К.: Державний політехнічний музей України, 2007. 92 с.
14. Музейная педагогика: из опыта методической работы / Под ред. А.Н. Морозовой, О.В. Мельниковой. М.: ТЦ Сфера, 2006. 416 с.
15. Олексенко Т.Д. Підготовка студентів до впровадження музейної педагогіки в початковій школі // Психолого-педагогічні умови організації розвивального середовища в закладах освіти. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції 6-7 травня 2010. Херсон, 2010. С. 209–213.
16. Столяров Б.А. Музейная педагогика: история, теория, практика: учеб. пособ. для студентов. М.: Высшая школа, 2004. 216 с.
17. Поліщук Г. Екскурсійний метод навчання. Рідна школа. 2004. № 9. 80 с.
18. Щербак Д. Розвиток музейної педагогіки. Краєзнавство. Географія. Туризм. 2010. № 20. 29 с.
19. Юхневич М.Ю. Я поведу тебя в музей: учебное пособие по музейной педагогике. М.: Рос.ин-туткультурологии, 2001. 224 с.
20. Український музей при навчальному закладі: історія і сучасність: матеріали обласної науково-методичної конференції, 4-5 вересня 2007 р., Кіровоград. / Ред. Л.А. Гайда. Кіровоград: Видавництво КОІППО імені Василя Сухомлинського, 2008. 148 с.
21. Ягупов В.В. Педагогіка – Технологія навчання, або педагогічна технологія. URL: http://eduknigi.com/red_view.php?id=23.
22. Яцутин Н. Досвід застосування екскурсійного методу при викладанні історії. Шлях освіти. 1922. № 6. 190 с.